

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Kodas 2411134, T.Vrublevskio g. 6, LT-01100 Vilnius, tel. (8-5) 261 6063, faksas (8-5) 2615366,
el.p. bendras@lsa.lt, atsisk.sask. LT28 7044 0600 0137 7867 AB Vilniaus bankas Vilniaus filialas, banko kodas 70440

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

2023 – 03- Nr. (15) - SD-
I 2023-02- 08 Nr. (19.1E-33)STAP- 65

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos savivaldybių asociacija išnagrinėjo Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 pakeitimo įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 2, 10, 11, 11¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektą, Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 6 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo ir kitų susijusių teisės aktų projektus ir, apibendrinusi iš savivaldybių gautus raštus, teikia šias pastabas bei pasiūlymus:

Dėl LR Socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 pakeitimo įstatymo projekto:

1. Dėl Įstatymo 2 str. 22 ir 24 p. Savivaldybių nuomone, asmens su negalia sąvokų apibrėžimas nėra tinkamas, abejojama, ar tikslinga ankstesnę sąvoką plėtoti. Apibėžimuose įrašytas negalios kriterijus, kad „asmuo yra kreipęsis dėl darbingumo lygio arba specialiųjų poreikių lygio nustatymo“ (laikotarpiu iki neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka bus priimtas sprendimas dėl darbingumo lygio, specialiųjų poreikių lygio ar neįgalumo lygio nustatymo) prieštarauja kitiems teisės aktams, nes tai, kad asmuo yra kreipęsis į Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybą, nereiškia, kad asmeniui bus nustatytas darbingumo, specialiųjų poreikių ar neįgalumo lygis.

2. Dėl 2 str. 7 p. sąvokos. Pakartotinai teikiame pastabą dėl netinkamo laikino atokvėpio paslaugos reglamentavimo. Praktinis darbas aiškiai parodė, kad laikino atokvėpio paslaugos turinys ir sudėtis visiškai atitinka iki šiol teikiamų **pagalbos namuose ir socialinės globos (dienos ir trumpalaikės) paslaugų turinį ir sudėtį**. Todėl manome, kad laikino atokvėpio paslaugos, kaip atskiros paslaugos, nereikia išskirti. „Persidengusių“ vienodo turinio paslaugų atskyrimas naujai jas pavadinant ir nustatant kitokią nei analogiškomis paslaugoms apmokėjimo tvarką, įneša painiavos į ir taip pernelyg detaliam reglamentuojamą socialinių paslaugų sistemą. Savivaldybių nuomone, atokvėpio paslaugą reikėtų traktuoti taip, kaip realiai ji teikiama praktikoje. Tai pagalbos namuose ir socialinės globos (dienos ir trumpalaikės) paslaugos, kurių turinys yra identiškas, prasiplečia tik šių paslaugų teikimo tikslas, bet ne turinys. Teikiant visas anksčiau minėtas paslaugas paslaugų teikėjas atlieka tuos pačius darbus, t.y. teikia priežiūrą ar globą asmeniui su negalia, ir sudaro galimybę neįgalaus asmens artimiesiems „atitrūkti“ nuo negalią turinčio asmens, pailsėti. Savivaldybių nuomone, šios paslaugos, kaip atskiros paslaugų grupės, nereikia išskirti ir minėtoms paslaugoms nereikia taikyti skirtingos apmokėjimo tvarkos.

3. Dėl Įstatymo 14 str. 1 d. Projekto 14 str. 1 d. numatyta, kad savivaldybės institucijos atsako už socialinių paslaugų teikimo savivaldybės gyventojams užtikrinimą planuodamos socialines paslaugas, organizuodamos jų teikimą, vertindamos prevencinių, bendrųjų socialinių paslaugų, socialinės priežiūros ir laikino atokvėpio kokybę ir prižiūradamos jų teikėjų veiklą. Pažymime, kad laikino atokvėpio paslaugos turinys dažniausiai yra **socialinė globa**, o socialinės globos paslaugų kokybę kontroliuoja ir už ją atsako Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie SADM, o ne

savivaldybės. Ši funkcija neatitinka savivaldybių institucijoms nustatytos kompetencijos. Neturėtų tų pačių funkcijų – vertinti socialinės globos paslaugų kokybę - vykdyti dvi atskiros institucijos.

4. **Dėl 2 straipsnio 17 p.** Siūlome nevardinti asmenų grupių, o palikti bendrą sąvoką „asmenims“, nes socialinės globos paslaugų gavėjų grupės nurodytos prie šių paslaugų Socialinių paslaugų kataloge. Atkreipiame dėmesį, kad socialinės globos paslaugų formuluotes reikia suderinti su rengiamu Ilgalaikės priežiūros įstatymu ir jo formuluotėmis. Pagal Ilgalaikės priežiūros įstatymo projektą atsiras nauja paslaugų rūšis - ilgalaikės priežiūros paslaugos, kurios apims ir socialinės globos paslaugas.

5. **Dėl Įstatymo 14 str. 2 d.** Savivaldybės nuolat pabrėžia, kad reikia atsisakyti atskirų Socialinių paslaugų planų rengimo ir tvirtinimo. Savivaldybės veiklą kartu su finansiniais duomenimis rodikliais planuoja pagal Vietos savivaldos įstatyme numatytus planavimo dokumentus, kuriuose išskiriama ir socialinių paslaugų sritis. Praktika rodo, kad iki šiol rengiami atskiri savivaldybių socialinių paslaugų planai **atkartoja** savivaldybių strateginių ir veiklos planų nuostatas socialinių paslaugų srityje, t.y. dubliuoja parengtą planą. Savivaldybės papildomai įpareigos skelbti jos teritorijos gyventojams paslaugas teikiančius subjektus, atkartoti tą pačią informaciją, nurodyti statistinius duomenis, kurie dažnai yra kitų valstybės institucijų statistiniai rodikliai (pvz. gyventojų skaičius ir pasiskirstymas (statistikos departamentas); asmenys su negalia (NDNT); bedarbių, ieškančių darbo skaičiai (užimtumo tarnybos) ir kt.. Papildomo plano rengimas reikalauja nemažo administracinio darbo, todėl siūlome atsisakyti šios nuostatos, kaip perteklinės.

6. **Dėl 14 str. 3d. 11 punkto.** Jame numatyta, kad pagal savivaldybės mero nustatytą tvarką turi būti organizuojama **visų savivaldybės teritorijoje esančių socialinių paslaugų teikėjų veiklos priežiūra ir vertinama nurodytų socialinių paslaugų kokybė.**

Savivaldybės pažymi, kad tai būtų nauja savivaldybių funkcija, kuri turėtų būti įrašyta Vietos savivaldos įstatyme. Tačiau atkreipiame dėmesį, kad ši nuostata realiai negali būti įgyvendinama, todėl siūlome ją išbraukti. Savivaldybės negali būti atsakingos už jos teritorijoje įsikūrusių visų privačių ar NVO organizacijų **veiklos priežiūrą ir jose teikiamų paslaugų kokybę.** Savivaldybės atsako tik už tų organizacijų teikiamų paslaugų kokybę (bet nevykdo veiklos priežiūros), su kuriomis savivaldybės yra pasirašiusios paslaugų teikimo sutartis, kurių pagrindu perka ir kitaip finansuoja socialines paslaugas.

7. **Dėl 14 str. 3 d. 12 p.** Projekte numatyta, kad Savivaldybės meras ar jo įgaliotas savivaldybės administracijos valstybės tarnautojas organizuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir gyventojų informavimą apie savivaldybės teritorijoje teikiamas socialines paslaugas, **informacijos apie visus savivaldybės teritorijoje veikiančius socialinių paslaugų teikėjus** (juridinio asmens pavadinimas arba fizinio asmens, teikiančio socialines paslaugas, vardas ir pavardė, kontaktai (telefono ryšio numeris, elektroninio pašto adresas), jų teikiamas socialines paslaugas (socialinių paslaugų aprašymus, dokumentus, reikalingus socialinėms paslaugoms gauti), jų kainas ir numatytą (planinį) vietų skaičių ir t.t., informuoja apie turimą licenciją, jos išdavimą, sustabdymą, panaikinimą ir kt.

Savivaldybės informavo, kad neturi galimybių įgyvendinti šios nuostatos, nes neturi nei prieigos, nei papildomų žmogiškųjų resursų nuolat sekti registrų centro duomenis, kad sužinoti kokia įstaiga yra registruojama. Be to, visa informacija apie socialinių paslaugų įstaigų licencijos išdavimą, sustabdymą ar panaikinimą disponuoja Priežiūros departamentas prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kuris vykdo licencijų išdavimą, stabdymą, nutraukimą. Savivaldybėms nesuprantama, kodėl šios informacijos prašoma iš savivaldybių. Atkreipiame dėmesį, kad duomenis apie savivaldybės teikiamas soc. paslaugas suvedinėja į SPIS sistemą nebūtinai valstybės tarnautojas, tai gali daryti pagal darbo sutartį dirbantis asmuo. Savivaldybėms taip pat neaišku, koku tikslu reikia teikti duomenis gyventojams apie skirtas ir nutrauktas paslaugas.

8. **Dėl 18 str. 2 dalies.** Siūloma aprašyti vartojamą specialiųjų poreikių sąvoką. Neaišku, ar socialinių paslaugų poreikių vertinime bus nustatinėjamos poreikiams įtakos turinčios problemos ir priežastys, jeigu taip, tai kaip jos siesis su paslaugų skyrimu? Siūlome projekte pateikti savarankiškumo vertinimo apibūdinimą pagal asmens gebėjimo dalyvauti kasdienėje veikloje nustatymo klausimyną ir naujai kuriamą jo versiją (aplinkos pritaikymas, judumas, komunikacija, bendravimas...)

9. Dėl Įstatymo 18 str. 5 d. Projekto 18 str. 5 d. numatyta, kad laikino atokvėpio paslaugų poreikis nustatomas atsižvelgiant į asmens, kuris kasdien prižiūri asmenį, kuriam teikiama slauga ar nuolatinė priežiūra (pagalba) poreikį pailsėti. Savivaldybėms neaišku, pagal kokius kriterijus asmeniui reikės nustatyti poreikį pailsėti.

10. Dėl Įstatymo 21 str. 1 d. Projekte nurodyti bent keli socialinės srities darbuotojai ir jiems keliami reikalavimai (pvz. individualios priežiūros, užimtumo, ect.). Reikėtų aiškiai nurodyti, kokius reikalavimus turi atitikti fizinis asmuo. Kai kurių savivaldybių nuomone, fizinis asmuo, savarankiškai norintis teikti socialines paslaugas, turėtų atitikti socialiniam darbuotojui keliamus reikalavimus, kadangi jis turės ne tik teikti aprašytas (savivaldybės skirtas) paslaugas, bet ir, pasikeitus asmens situacijai, sveikatos būklei ir pan. gebėti tai identifikuoti ir organizuoti paslaugų poreikio pervertinimą ir bent pasiūlyti kitas optimaliausiai asmens poreikius atitinkančias paslaugas. Kitos savivaldybės siūlo atsisakyti nuostatos, kad prevencines paslaugas galėtų teikti ir fiziniai asmenys. Ši paslauga pakankamai nauja, praktikoje dar neretai kyla klausimų dėl prevencinių paslaugų organizavimo niuansų, todėl leidimas fiziniams asmenims teikti šias paslaugas tikrai neprisidėtų prie jų prieinamumo ir kokybės gerinimo.

Savivaldybėms kyla ir kitų klausimų dėl fizinių asmenų veiklos, pvz., koku pagrindu fiziniai asmenys galės teikti socialines paslaugas? Ar veikla bus vykdoma pagal individualios veiklos pažymas ar kitaip? Ar socialinių paslaugų įstaigos, teikdamos socialines paslaugas, galės fizinius asmenis, kurie dirba pagal individualios veiklos pažymas, samdyti kaip subtiekęjus socialinėms paslaugoms teikti?

11. Dėl 21 str. 18 d. Neaišku, kodėl darbuotojams apibrėžiant teisę dirbti psichologiškai ir fiziškai saugioje aplinkoje, higienos normas atitinkančioje darbo vietoje yra įvardijami socialinių paslaugų srities darbuotojai ir išskiriami socialiniai darbuotojai. Manome, kad tokią teisę turi turėti visi su socialinių paslaugų gavėjais dirbantys specialistai.

12. Dėl 25 str. Savivaldybės abejoja, ar bus įmanoma Bendruomeniniuose šeimos namuose paslaugas teikti vieno langelio principu, kai asmeniui ar šeimai bus reikalingos skirtingos paslaugos ir skirtingu laikotarpiu? Vieno langelio principas skirtingai suprantamas, todėl reikėtų apibrėžti, kaip turėtų veikti vieno langelio principas bendruomeniniuose šeimos namuose.

13. Dėl Įstatymo 33 str. Siūloma palikti dabartinį Įstatyme numatytą reguliavimą, kuris numato ne tik akreditacijos suteikimą ir panaikinimą, bet ir teisės teikti akredituotas socialines paslaugas sustabdymą. Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projekte nelieta teisės teikti akredituotas socialines paslaugas 3 metams termino, ir siekiant iš paslaugų teikėjų atsakomybės ir kokybiško paslaugų teikimo, manome, kad tarpinis sprendimas - akreditacijos sustabdymas, yra veiksminga priemonė, siekiant užkardyti teisės aktų reikalavimų pažeidimus.

14. Dėl Įstatymo 38 str. 2 d. Savivaldybės vienareikšmiškai nepritaria, kad laikino atokvėpio paslauga būtų teikiama nemokamai. Ši paslauga teikiama asmeniui, kuriam nustatyti specialieji poreikiai, kad artimieji galėtų pailsėti. Būtų socialiai neteisinga šią paslaugą išskirti iš kitų ir taikyti išimtis apmokėjime. Ši paslauga teikiama individualiai, tai viena iš brangiausių paslaugų. Manome, paslaugos mokėjimo tvarka neturėtų skirtis nuo kitų analogiškų paslaugų mokėjimo, juolab, kad neįgaliojo specialiesiems poreikiams tenkinti skiriamos tikslinės kompensacijos, kurios turi būti naudojamos neįgaliųjų slaugos ir globos poreikiams tenkinti.

15. Projektuose numatomi pakeitimai reikalauja nemažų papildomų savivaldybių biudžetų lėšų. Savivaldybių biudžetai yra riboti, o atlikti papildomų lėšų poreikio skaičiavimai neatitinka realios situacijos. Paskaičiavimai pateikti remiantis 2021 m. duomenis, tačiau paslaugų kainos per 2022 m. drastiškai išaugo ir šiuo metu labai skiriasi nuo 2021 m. lygio. Projekto nuostatomis įgyvendinti reikalingi realūs, nauji duomenys, nes lėšų poreikis turėtų būti planuojamas pagal esamas ar bent 2022 m. paslaugų kainas.

Pakartotinai pažymime, kad dėl išaugusio piniginių paramos gavėjų skaičiaus savivaldybės neturi galimybių socialinėms paslaugoms skirti piniginei paramai nepanaudotų lėšų, kaip būdavo ankstesniais metais. Tikėtina, kad savivaldybės negalės teikti tos pačios apimties ir dar naujų

socialinių paslaugų, kaip numatyta projekte, jei savivaldybėms nebus skirtos reikalingos papildomos lėšos.

Siūlome keisti įstatymo įsigaliojimo datą ne nuo šių metų vidurio, o nuo 2024 metų sausio 1 d., kai bus formuojami nauji savivaldybių biudžetai.

Dėl Vietos savivaldos įstatymo projekto:

Savivaldybės nepritaria Vietos savivaldos įstatyme numatytų funkcijų keitimui.

Vietos savivaldos įstatymo projektu siekiama patikslinti savivaldybės savarankiškąją funkciją socialinių paslaugų srityje bei atsisakyti valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) funkcijos – socialinės globos teikimo asmenims su sunkia negalia užtikrinimo, priskiriant visų socialinių paslaugų teikimo užtikrinimą savarankiškai savivaldybių funkcijai. Projekto rengėjai nurodo, kad šios funkcijos skiriasi tik vienu požymiu, t. y. finansavimo šaltiniu, ir kad taip asmenys yra „rūšiuojami“ ir pan., taip pat, kad savivaldybės turės galimybę iš valstybės biudžeto finansuoti ne tik socialinės globos asmenims su sunkia negalia, bet ir kitas socialines paslaugas.

Savivaldybės nesutinka, kad socialinės globos teikimo asmenims su sunkia negalia valstybinė funkcija būtų keičiama į savarankiškąją savivaldybių funkciją.

Pažymime, kad lėšų poreikis minėtai valstybinei funkcijai įgyvendinti nėra nusistovėjęs. Lėšų poreikis šiai paslaugai kasmet auga dėl didėjančio poreikio šioms paslaugoms ir išaugusių paslaugų kainų. Praktikoje kasmet nemažai savivaldybių metų eigoje turi kreiptis į ministeriją dėl papildomų lėšų skyrimo minėtai funkcijai vykdyti. Analogiška situacija yra ir šįmet, nes savivaldybėms metų pradžioje pagal paskaičiuotą lėšų poreikį valstybinei - globos paslaugų teikimas asmenims su sunkia negalia – funkcijai teikti, reikalingos lėšos nebuvo skirtos.

Asmenys su sunkia negalia – pati pažeidžiamiausia žmonių grupė, kuriai globos paslaugos yra būtinos ir jos teikiamos tik tuomet, kai būna išnaudojamos visos kitos alternatyvios paslaugos, kurios būna finansuojamos dažniausiai iš savivaldybių biudžetų.

Šios funkcijos keitimas iš valstybinės į savarankiškąją reiškia tai, kad valstybė nori atsisakyti atsakomybės už būtinų globos paslaugų sunkią negalią turintiems asmenims teikimą ir ją perduoti savivaldybėms. Savivaldybės, būdamos atsakingos už daugelį kitų rūšių socialinės priežiūros ir globos paslaugų teikimą, turi ribotas galimybes užtikrinti augantį globos paslaugų poreikį sunkią negalią turintiems žmonėms. Esame įsitikinę, kad valstybės ir savivaldybių bendradarbiavimas, finansinės atsakomybės pasidalijimas tenkinant vis didėjančią socialinių paslaugų poreikį yra būtinas ir neišvengiamas.

Savivaldybių nuomone, svarstyti galimybę keisti šios funkcijos pobūdį galima bus tik tuomet, kai šalyje bus sukurta ilgalaikės priežiūros paslauga ir šioms (globos ir slaugos) paslaugoms finansuoti bus sukurtas atitinkamas finansavimo modelis apjungiantis skirtingus finansavimo šaltinius.

Apibendrinant iš savivaldybių gautus raštus, norime informuoti, kad savivaldybės apgailestauja, kad projekto rengėjai neatsižvelgė į kai kurias anksčiau savivaldybių teiktas pastabas ir pateikė daug naujų pastabų, iškėlė neaiškius klausimus.

Savivaldybės turės įgyvendinti įstatymą, todėl prašytume su savivaldybių specialistais išdiskutuoti ir išsiaiškinti pateiktas pastabas, neaiškumus, siūlymus ir atlikti įstatymo įgyvendinimui reikalingų papildomų lėšų paskaičiavimus pagal realias socialinių paslaugų teikimo kainas.

PAPILDOMAI PRIDEDAME:

Kauno m. savivaldybės raštas, 8 lapai;

Vilniaus m. savivaldybės raštas, 3 lapai;

Direktore

Roma Žakaitienė

A. Vareikytė, 2791353